

Kuatiya Jancini
15. 10. 92.

HRVATSKO ENTOMOLOŠKO DRUŠTVO
ZAGREB

ENTOMOFAUNA
HRVATSKE
1992.

DRUGI KOLOKVIJ I SAVJETOVANJE
SECOND COLLOQUIUM AND CONFERENCE

SAŽECI I REFERATI
ABSTRACTS AND PROCEEDINGS

ZAGREB

15 – 16. 10. 1992.

FAUNA VRETENACA (ODONATA) HRVATSKE
3. NAZIVLJE

Matija FRANKOVIĆ

Zavod za animalnu fiziologiju, Biološki odjel, Prirodoslovno—matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Rooseveltov trg 6, 41000 Zagreb, Hrvatska

Sakupljajući vretenca i podatke o njima diljem Hrvatske, uspio sam pribilježiti i nazive koje im je stanovništvo nadjenulo. Tako se javljaju: vilini konjici, konjske smrti, staklari, zmijaci (jednina zmijak) i čavli. Iako niti jedan od tih naziva nije moguće povezati s točno određenom vrstom, rodom ili porodicom, čini se da narod ova imena ipak koristi uglavnom za pripadnike podreda Anisoptera (nejednakokrilaca).

Hrvatsko odonatološko nazivlje prvi puta je doneseno u NOVAK—ovom (1890) radu o životinjama otoka Hvara. U njemu se za Odonata daje naziv vodeni konjici, za vrstu *Libellula depressa* — plosno vretence, a za vrstu *Anax imperator* — predikudija. Iako je vrlo opsežna monografija o vretencima na hrvatskom jeziku tiskana već početkom 20. stoljeća (RÖSSLER, 1900), hrvatsko nazivlje u njoj nije nažalost uopće obradeno. U nekim knjigama novijeg datuma donose se nazivi koji su ili izravni prijevodi ili kombinacije prijevoda latinskih/njemačkih imena: za nadred Odonaptera — vretencokrilaši, za red Odonata — vretenca, za podred Zygoptera — sličnokrilci, za podred Anisoptera — nejednakokrilci, za vrste *Calopteryx virgo* — konjska smrt, *Coenagrion puella* — plava vodendjevojčica, *Aeshna grandis* — veliko vretence, *Cordulegaster bidentata* — žutopjega vretence, *L. depressa* — obično vretence te za paleozojska Protodonata — pravretenca (MATONIČKIN, 1981); Odonata — vretenca, rod *Calopteryx* — sjajna vretenca, *C. virgo* — konjska smrt, *A. imperator* — kraljevsko vretence, *Libellula quadrimaculata* — četveropjega vretence (Bregović, 1982); za Odonata — vretenca, Zygoptera — sličnokrilaši (?)/ sličnokrilci, Anisoptera — nejednakokrilci, *C. virgo* — konjska smrt (KEROVEC, 1986).

Za područje Hrvatske je do danas u literaturi zabilježeno 68 vrsta vretenaca (FRANKOVIĆ i sur., Open list of the Dragonfly species of Croatia with comments and annotated bibliography, u pripremi). Za samo sedam od njih je trenutno moguće pridružiti hrvatski naziv. Uz osnovni popis (inventarizaciju) entomofaune, u Hrvatskoj je prvenstveno potrebno snage usmjeriti na popisivanje, obradu i stvaranje hrvatskog entomološkog nazivlja.

- Bregović, A. 1982. Gradski muzej Varaždin, entomološki odjel. Vodič stalnim postavom. Gradski muzej Varaždin, Varaždin, 1—36.
- Kerovec, M. 1986. Priručnik za upoznavanje beskraljesnjaka naših potoka i rijeka. Sveučilišna Naklada Liber, Zagreb, 1—127.
- Matonićkin, I. 1981. Beskraljesnjaci. Biologija viših avertebrata. Školska knjiga, Zagreb, 1—642.
- Novak, G.B. 1890. Secondo cenno sulla fauna dell'isola Lesina in Dalmazia. Glasnik Soc. Nat. Croatica, 5:119—128.
- Roessler, E. 1900. Odonata Fabr. s osobitim obzirom na Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju. Glasnik Hrvatskoga Naravoslovnoga Društva, 12:1—97.

DRAGONFLY (ODONATA) FAUNA OF CROATIA 3. TERMINOLOGY

Matija FRANKOVIĆ

Department of Animal Physiology, Biology Division, Faculty of Science, University of Zagreb
Rooseveltova trg 6, 41000 Zagreb, Croatia

Along with collecting of dragonflies data on them throughout Croatia, I also try to collect terms with which local people name them. One can find: vilini konjici (sg. vilin konjic = nymph horse), konjske smrti (sg. konjska smrt = horse death), staklari (sg. staklar, connected with glass, staklo = glass), zmijaci (sg. zmijak; connected with snakes, zmija = snake) and čavli (sg. čavao = nail). Although, none of these names is connected to particular species, genus and/or family, it seems that these terms are used mostly for representatives of Anisoptera.

Croatian odonatological terminology for the first time is brought out in NOVAK's (1890) paper on animals of island Hvar. In that article: Odonata = vodeni konjici (sg. vodeni konjić = water horse), *Libellula depressa* = plosno vretence (plosno = flat, vretence = small spindle, vreteno = spindle) and *Anax imperator* = predikudija (?). In spite of very comprehensive monography in Croatian language published in the beginning of 20th century (RÖSSLER, 1900) the Croatian names were unfortunately not included in it. In some books published in last decades, one can find terms which are direct translation of, or combination of translations of Latin and German names or names of the Croatian origin. Therefore it can be found: Odonaptera = vretencokrilaši (sg. vretencokrilaš = small spindle with wings = combination of vretence + krilaš = with wings); Odonata = vretenca; Zygoptera = sličnokrilci (sg. sličnokrilaš = with similar wings = combination of slično = similar + krilaš); Anisoptera = nejednakokrilci (sg. nejednakokrilaš = with unequal wings = combination of nejednako = unequal + krilaš); *Calopteryx virgo* = konjska smrt; *Coenagrion puella* = plava vodendjevojčica (plava = blue/azure, vodendjevojčica = combination of voden = connected with voda = water + djevojčica = young girl, probably coming from German jungfer); *Aeshna grandis* = veliko vretence (veliko = large); *Cordulegaster bidentata* = žutopjega vretence (žutopjega = with yellow spots, coming from žuto = yellow + pjega = spot); *L. depressa* = obično vretence (obično = common); and Paleozoic Protodontata = pravretenca (pra = primordial + vretenca) (MATONIČKIN, 1981). Odonata = vretenca; genus *Calopteryx* = sjajna vretenca (sg. sjajno = splendour); *C. virgo* = konjska smrt; *A. imperator* = kraljevsko vretence (kraljevsko = kinglike); *L. quadrimaculata* = četveropjega vretence (četveropjega = with four spots, coming from četiri = four + pjega) (BREGOVIĆ, 1982). Odonata = vretenca; Zygoptera = sličnokrilaši (probably misprint ?)/ sličnokrilci; Anisoptera = nejednakokrilci; *C. virgo* = konjska smrt (KEROVEC, 1986).

For Croatia, thus far 68 species of dragonflies were recorded (FRANKOVIĆ et al. Open list of dragonfly species of Croatia with comments and annotated bibliography, in prep.). For only seven of them it is possible to associate it with Croatian name. Along with inventory of insect fauna, there is a basic need for directing the efforts for inventory, processing and formation of entomological terminology in Croatia.

Bregović, A. 1982. Gradski muzej Varaždin, entomoloski odjel. Vodič stalnim postavom. Gradski muzej Varaždin, Varaždin, 1--36.

Kerovec, M. 1986. Priručnik za upoznavanje beskraljesnjaka naših potoka i rijeka. Sveučilna Naklada Liber, Zagreb, 1--127.

Matonićkin, I. 1981. Beskraljesnjaci. Biologija viših avvertebrata. Školska knjiga, Zagreb, 1--642.

Novak, G.B. 1890. Secondo cenno sulla fauna dell'isola Lesina in Dalmazia. Glasnik Soc. Nat. Croatica, 5: 119--128.

Rössler, E. 1900. Odonata Fabr. s osobitim obzirom na Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju. Glasnik Hrvatskoga Naravoslovnoga Društva, 12:1--97.